

Sygn. akt VIII U 1167/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 lipca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Patrycja Bogacińska-Piątek
Protokolant:	Agata Kędzierawska

po rozpoznaniu w dniu 30 lipca 2014 r. w Gliwicach

sprawy A. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla

na skutek odwołania A. W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 28 marca 2014 r. **nr** (...)

16 kwietnia 2014 r. **nr** (...)

oddala odwołania.

(-) SSO Patrycja Bogacińska-Piątek

Sygn. VIII U 1167/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 28 marca 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił ubezpieczonemu A. W. prawa do wypłaty ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla przysługującego emerytom i rencistom. W uzasadnieniu odmowy podano, że z zebranej dokumentacji nie wynika, iż wnioskodawca był uprawniony i pobierał ekwiwalent węglowy do 31 grudnia 2001 roku.

Decyzją z dnia 16 kwietnia 2014 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił ubezpieczonemu A. W. prawa do wypłaty ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla przysługującego pracownikom zlikwidowanych kopalń z powodu braku dostatecznych dowodów uzasadniających prawo do przeliczenia świadczenia.

Od decyzji tych ubezpieczony wniósł odwołanie, domagając się ich zmiany poprzez przyznanie mu prawa do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla w związku z pracą w (...) B. i KWK (...).

ZUS wniósł o oddalenie odwołania podtrzymując dotychczasowe stanowisko.

Sąd ustalił, co następuje:

A. W. od 20 stycznia 1986r. jest uprawniony do emerytury górniczej. Przed przejściem na emeryturę był pracownikiem Przedsiębiorstwa (...) w B.. W (...) B. był zatrudniony od 2 lutego 1973 roku do 30 czerwca 1986 roku. Przed zatrudnieniem w (...) B. pracował w KWK (...) w B. w okresie od 27 czerwca 1957 roku do 31 stycznia 1973 roku.

W dniu 25 marca 2014r. ubezpieczony złożył wniosek w sprawie wypłaty ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za rok 2014. Ubezpieczony podał, że w latach 2002 - 2007 nie pobierał ekwiwalentu ani bezpłatnego węgla w naturze.

Z informacji nadesłanej przez Państwową Inspekcję Pracy - Okręgowy Inspektorat Pracy w K. wynika, że dnia 13 maja 1995 r. do rejestru układów wpisany został jednolity tekst układu zbiorowego dla Przedsiębiorstwa (...) w B. z dnia 29 września 1992 r. Tekst ten powstał na podstawie art. 5 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o zmianie ustawy Kodeks Pracy (Dz. U nr 113 poz. 547). Do tekstu tego zostało dołączone porozumienie z dnia 29 listopada 1994 r. zawarte w trybie art. 241²⁷ k.p. o zawieszeniu na okres 1 roku stosowania postanowień powyższego układu w części dotyczącej świadczeń dla emerytów i rencistów z tytułu deputatu węglowego, określonych w pkt 8 i pkt 9 załącznika nr 5 do układu. Ponadto do rejestru układów w dniu 14 czerwca 1995 r. zostało wpisane porozumienie z dnia 30 grudnia 1994 r. o odstąpieniu, w trybie art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o zmianie ustawy Kodeks pracy, od stosowania uprawnień do bezpłatnego węgla dla emerytów i rencistów oraz ekwiwalentu za ten węgiel wynikającego z rozdziału IV zał nr 32 do Układu Zbiorowego Pracy dla (...) Węglowego z dnia 1 lutego 1980 r. - poczynając od dnia 30 grudnia 1994 r.

W dniu 25 listopada 1995r. został zawarty protokół dodatkowy nr 5 do Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy z dnia 29 września 1992r. dla Przedsiębiorstwa (...) S.A., zgodnie z którym w oparciu o art. 44¹ Ponadzakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla (...) Zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991r. w brzmieniu ustalonym w § 1 ust. 5 protokołu dodatkowego nr 7 z dnia 21 listopada 1995r. w związku z zawartym w trybie art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 29 września 1994r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1994r., Nr 113, poz. 547 z późn. zm.), porozumieniem z dnia 29 listopada 1994r., podpisanym przez strony uprawnione do zawarcia zakładowego układu zbiorowego o odstąpieniu od stosowania świadczeń, o których mowa w art. 22 ust. 2 pkt 1 Ponadzakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla (...) Zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991r. – w Załączniku nr 5 do Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy skreślono pkt 8 i 9. Protokół ten obowiązuje od dnia 25 listopada 1995r., został zarejestrowany w dniu 9 lutego 1996r., zaś skreślone punkty 8 i 9 dotyczyły uprawnień, wymiaru i zasad wydawania bezpłatnego węgla deputatowego dla emerytów i rencistów.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach organu rentowego i aktach sprawy: wniosku o wypłatę ekwiwalentu / karta 347 /, świadectw pracy z KWK (...) / karta 6, 9/, zaświadczenia zwolnienia z pracy potwierdzającego zatrudnienie ubezpieczonego / karta 23 /, decyzji o przyznaniu emerytury / karta 19 / oraz pisma Państwowej Inspekcji Pracy z 27 lutego 2008 roku / karta 16-18/, pisma PIP z 28 marca 2008 roku / karta 19-20/.

Powyższe dowody nie budziły żadnych wątpliwości i Sąd przyznał im walor wiarygodności i mocy dowodowej, a w konsekwencji przyjął za podstawę do ustalenia stanu faktycznego.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonego A. W. nie zasługuje na uwzględnienie.

Podstawę prawną decyzji z 28 marca 2014 roku stanowi ustawa z dnia 6 lipca 2007 r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych. (Dz. U nr 147 poz. 1031). Ustawa ta jest kontynuacją rozwiązań prawnych zapoczątkowanych przez art 55 ustawy z dnia

26 listopada 1998 r. o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych (Dz. U. Nr 162, poz. 1112 oraz z 2001 r. Nr 5, poz. 41 i Nr 154, poz. 1802), i przyjętych w kolejnych aktach restrukturyzacyjnych tj. w ustawie z dnia 28 listopada 2003 roku o restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w latach 2003-2006 / Dz U z 2003r, nr 210, poz. 2037/ i ustawie z dnia 7 września 2007 roku o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008 – 2015 / Dz U z 2007r, nr 192, poz. 1379/ co do uprawnień emerytów i rencistów do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu węgla deputatowego. Regulacje ustawy z 6 lipca 2007 roku stanowią dopełnienie powyższych rozwiązań w kierunku wskazanym przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 12 grudnia 2005 roku, sygn. akt SK 20/04 (OTK-A 2005/11/183), gdzie stwierdzono, że art. 55 ust. 1 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych (Dz. U. Nr 162, poz. 1112 oraz z 2001 r. Nr 5, poz. 41 i Nr 154, poz. 1802), w brzmieniu nadanym przez art. 4 pkt 2 ustawy z dnia 21 grudnia 2001 r. o zmianie ustaw: o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, Prawo energetyczne, o partiach politycznych, o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych, o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem administracji publicznej, Prawo telekomunikacyjne, o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego "Polskie Koleje Państwowe", o spółdzielniach mieszkaniowych, o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych, Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, o przebudowie i modernizacji technicznej oraz finansowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2001-2006, o zmianie ustawy o zamówieniach publicznych oraz o utracie mocy ustawy o kasach oszczędnościowo-budowlanych i wspieraniu przez państwo oszczędzania na cele mieszkaniowe (Dz. U. Nr 154, poz. 1802), obowiązującym do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 5 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych (Dz. U. Nr 238, poz. 2020), w części obejmującej zwrot: "z kopalń całkowicie likwidowanych", jest niezgodny z art. 64 ust. 2 w związku z art. 32 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Przepis art 1 ustawy z 6 lipca 2007 roku o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych dotyczy podjęcia przez ZUS , zainicjowanej w chwili wejścia w życie art 55 ustawy dostosowawczej z 26 listopada 1998 roku tj. w dniu 14 stycznia 1999 roku, a zaniechanej z dniem 31 grudnia 2001 roku, formy wypłaty ekwiwalentu pieniężnego.

Zgodnie z przepisami ustawy z 6 lipca 2007 roku ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za 2002 rok przysługuje osobie uprawnionej czyli zgodnie z art. 2 - emerytowi mającemu ustalone prawo do emerytury, który pobierał bezpłatny węgiel w naturze od przedsiębiorstwa robót górniczych lub przeszedł na emeryturę z tego przedsiębiorstwa, uprawnionego do bezpłatnego węgla na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla (...) Zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991 r., i który uzyskał emeryturę przed dniem 1 stycznia 2007 r., a po dniu 31 grudnia 2001 r. nie pobierał ekwiwalentu.

Reasumując, aby wnioskujący mógł nabyć prawo do ekwiwalentu na podstawie powołanej ustawy musi wykazać, że:

- 1) był pracownikiem zakładu robót górniczych i przeszedł na emeryturę lub rentę z tego zakładu, albo pobierał ekwiwalent jako emeryt;
- 2) uzyskał prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2007 r.;
- 3) jako emeryt był uprawniony do bezpłatnego deputatu węglowego, a uprawnienie do bezpłatnego węgla przysługiwało na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla (...) Zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991 r.,
- 4) prawo do bezpłatnego węgla nie zostało zaspokojone przed dniem wejścia w życie ustawy.

Nadto wnioskujący musi złożyć stosowny dokument potwierdzający prawo do deputatu i złożyć oświadczenie, że z tego prawa nie korzystał po 2001 r.

Bezspornym w sprawie jest, że A. W. był pracownikiem przedsiębiorstwa robót górniczych i na emeryturę przeszedł z tego zakładu przed dniem 1 stycznia 2007r.

(...) B. zostało objęte postanowieniami UZP dla (...) Zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991 r. (por. Pkt 21 wykazu tj załącznika nr 1 protokołu dodatkowego nr 7 z dnia 21 listopada 1995 r. do UZP dla (...) z dnia 21 grudnia 1991 r.).

A. W. przeszedł na emeryturę w czasie, kiedy nie obowiązywał jeszcze Układ Zbiorowy Pracy dla (...) z dnia 21 grudnia 1991 r. W czasie zatrudnienia i bezpośrednio po przejściu na emeryturę otrzymywał węgiel deputatowy na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla (...) Węglowego z 1 lutego 1980 roku. Jednakże uprawnienia jego zostały recypowane do Układu Zbiorowego Pracy dla (...) Zakładów (...) z 21 grudnia 1991 roku z mocy protokołu dodatkowego nr 7 z 21 listopada 1995 roku do UZP dla (...) z 21 grudnia 1991 roku. Protokół ten w par 3 ust 1 postanowił: art 22 ust 2 UZP dla (...) otrzymuje brzmienie :

„ 2. uprawnienia do bezpłatnego węgla w naturze – z zastrzeżeniem art 44¹ - przysługują zamieszkałym w kraju emerytom i rencistom w wymiarze:

1. 2,5 tony rocznie , których uprawnienia powstały na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla (...) Węglowego z 1 lutego 1980 i którzy korzystali z nich 25 listopada 1995 roku,
2. 3 tony rocznie , których uprawnienia powstały na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla (...) Zakładów (...) z 21 grudnia 1991 roku.”

Zdaniem sądu, istotne dla rozstrzygnięcia sprawy są postanowienia ustawy z dnia 29 września 1994 o zmianie ustawy Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U z 1994 r. nr 113 poz. 547). Ustawa ta w art. 9 uregulowała zasady obowiązywania układów zbiorowych pracy zawartych przed dniem wejścia w życie ustawy. Przepis art. 9 ust. 3 powołanej ustawy z dnia 29 września 1994 r. stanowił, że do upływu terminu przewidzianego w art. 9 ust. 1 strony uprawnione do zawarcia zakładowego układu zbiorowego pracy mogły zawrzeć porozumienie o włączeniu uprawnień i świadczeń określonych w układzie lub porozumieniu o przystąpieniu do układu , zawartych przed dniem 1 stycznia 1987 roku , do zakładowego układu zbiorowego pracy albo o odstąpieniu od stosowania tych uprawnień i świadczeń.

Wyżej wskazano, że protokołem dodatkowym nr 7 do UZP dla (...) z 21 grudnia 1991 roku zmieniono treść art 22 UZP dla (...). W nowym brzmieniu art 22 UZP dla (...) odwoływał się do art 44¹ Przepis art. 44¹ stanowił, że od dnia 26 listopada 1995 roku postanowienia art 22 Układu nie dotyczą jednostek , które do dnia 25 listopada 1995 roku w swoich zakładowych układach zbiorowych pracy odstąpiły , na podstawie art 9 ust 3 ustawy z dnia 29 września 1994 roku o zmianie ustawy Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych ustaw od stosowania świadczeń, o których mowa w art. 22 ust. 2 pkt 1 w wymiarze i na zasadach określonych w Układzie Zbiorowym Pracy dla (...) Węglowego z dnia 1 lutego 1980 roku. W ocenie Sądu przepis art. 9 ust. 3 ustawy z 29 września 1994 roku koresponduje z art. 22 i 44 1 UZP dla (...) z 21 grudnia 1991 roku w brzmieniu ustalonym protokołem dodatkowym nr 7 . Z przepisów tych wynika, że strony uprawnione do zawarcia zakładowego układu zbiorowego pracy zawarły porozumienie o włączeniu uprawnień w zakresie węgla deputatowego określonych w układzie z 1 lutego 1980 roku , ale równocześnie zastrzegły, że postanowień o deputacie węglowym dla emerytów i rencistów, którzy przeszli na te świadczenia w czasie obowiązywania UZP dla PW z 1 lutego 1980 roku, nie stosuje się w jednostkach, które w swoich zakładowych układach zbiorowych pracy odstąpiły na podstawie art. 9 ust. 3 ustawy z 29 września 1994 roku od świadczeń w zakresie węgla deputatowego dla emerytów i rencistów na zasadach określonych w UZP dla PW z 1 lutego 1980 roku.

W związku z powyższym i mając na uwadze, że pierwotnie ubezpieczony był uprawniony do węgla deputatowego na podstawie UZP dla PW z 1 lutego 1980 roku Sąd badał, czy (...) B. odstąpiło od wydawania węgla emerytom i rencistom w trybie zakreślonym przez powyższe przepisy. Jak wynika z informacji PIP takie odstąpienie zarejestrowano.

W dniu 30 grudnia 1994 r. zawarto w (...) porozumienie w trybie art. 9 ust. 3 ustawy o zmianie ustawy kodeks pracy o odstąpieniu od stosowania uprawnień do bezpłatnego węgla dla emerytów i rencistów oraz ekwiwalentu za ten węgiel wynikającego z rozdziału IV zał. nr 32 do Układu Zbiorowego Pracy dla (...) Węglowego z dnia 1 lutego 1980r. Porozumienie to zostało zarejestrowane w dniu 13 maja 1995 r.

W dniu 25 listopada 1995r. został zawarty protokół dodatkowy nr 5 do Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy z dnia 29 września 1992 r. dla Przedsiębiorstwa (...) SA., zgodnie z którym w oparciu o art. 44¹ (...) dla (...) z dnia 21 grudnia 1991 r. w brzmieniu ustalonym w par. 1 ust. 5 protokołu dodatkowego nr 7 odstąpiono od stosowania świadczeń, o których mowa w art. 22 ust. 2 pkt 1 UZP z dnia 21 grudnia 1991 r. - skreślono pkt 8 i 9 w załączniku nr 5. Porozumienie to zostało zgłoszone do PIP i zarejestrowane było w dniu 9 lutego 1996 r. Pkt 8 i 9 (...) dotyczyły uprawnień do bezpłatnego węgla dla emerytów i rencistów.

(...) B. skutecznie odstąpiło od wydawania deputatu węglowego emerytom i rencistom.

W związku z tym należało uznać, że A. W. nie jest osobą uprawnioną do bezpłatnego węgla na podstawie UZP dla (...) w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 2007 r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych, a co za tym idzie nie może nabyć prawa do bezpłatnego węgla na tej podstawie.

Wobec skutecznego odstąpienia od wydawania ekwiwalentu węglowego emerytom i rencistom (...) B., bezprzedmiotowe jest badanie, czy roszczenie zostało zaspokojone.

Wobec powyższego, na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., Sąd oddalił odwołanie od decyzji z dnia 28 marca 2014 roku.

Ubezpieczony podnosił także, że należne jest mu uprawnienie w związku z zatrudnieniem w kopalni zlikwidowanej tj. KWK (...) w B.. W ocenie Sądu także to żądanie nie jest uzasadnione.

Deputaty są świadczeniami ze stosunku pracy. Ich realizacja przez ZUS następuje w oparciu o odrębną regulację ustawową. Jak już wyżej podniesiono pierwszym aktem regulującym tę problematykę była ustawa z dnia 26 listopada 1998 roku o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych.

Zgodnie z art. 1 tej ustawy określa ona zasady reformy górnictwa węgla kamiennego oraz instrumenty niezbędne dla osiągnięcia rentowności przez przedsiębiorstwa górnicze, w tym:

- 1)zasady restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw górniczych,
- 2)zasady likwidacji kopalń węgla kamiennego,
- 3)zasady restrukturyzacji zatrudnienia w przedsiębiorstwach górniczych,
- 4)szczególne uprawnienia i zadania gmin górniczych,
- 5)źródła i zasady finansowania reformy,
- 6)zasady zarządzania w spółkach węglowych,
- 7)zasady sprawowania nadzoru nad realizacją reformy.

W przepisie art. 2 pkt 6 zawarto definicję „górnictwa”. Termin ten oznaczał przedsiębiorstwa górnicze i przedsiębiorstwa robót górniczych. Wykaz ich został zamieszczony w załącznikach 1-3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia 1999 roku w sprawie wykazu przedsiębiorstw górniczych i przedsiębiorstw robót górniczych / Dz.U. z 1999r. nr 38, poz.362/, które zostało wydane na podstawie art. 3 ustawy. W żadnym z tych załączników nie figuruje

KWK (...). Jednym z instrumentów reformy górnictwa węgla kamiennego była wypłata przez ZUS ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla przysługującego emerytom i rencistom w trybie art. 55 ustawy. Zgodnie z art. 55 ust 1 i 2 ekwiwalent wypłacany przez ZUS może otrzymać osoba, która pobierała węgiel u pracodawcy objętego reformą górnictwa lub która na emeryturę przeszła od pracodawcy objętego Układem Zbiorowym Pracy dla (...) Zakładów (...) z 21 grudnia 1991 roku. KWK (...) w B. nie była objęta reformą górnictwa ponieważ nie figuruje w żadnym z załączników do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia 1999 roku w sprawie wykazu przedsiębiorstw górniczych i przedsiębiorstw robót górniczych. Nie figuruje także w załączniku nr 1 do UZP dla (...) z 21 grudnia 1991 roku, który określa jednostki organizacyjne objęte Układem. Dlatego ubezpieczony jako były pracownik tej kopalni nie może otrzymać ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla od ZUS. Z kolei A. W. na emeryturę przeszedł z (...) B. i brak jego uprawnienia do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do deputatu węglowego od ZUS z tego tytułu został omówiony wyżej.

Kontynuację restrukturyzacji górnictwa w kolejnych latach stanowią: ustawa z 28 listopada 2003 roku o restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w latach 2003-2006 i ustawa z 7 września 2007 roku o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008 - 2015. Kwestię ekwiwalentu pieniężnego z tytułu deputatu węglowego należnego od ZUS reguluje art. 20 pierwszej ustawy i art. 12 ostatniej ustawy. Jest to kontynuacja rozwiązań z art. 55 ustawy z 26 listopada 1998 roku. W ocenie Sądu nie rozszerzają one kręgu uprawnionych emerytów.

Mając powyższe na uwadze odwołanie od decyzji z dnia 16 kwietnia 2014 roku także zostało oddalone na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.